

تورک و یوردی

تورکلرک فائده سنه چالیشیر
اون بش کونده بر حیقار

ییل ۷ - جلد ۱۴ - عمومی صافی ۱۵۴

۱ مارت ، ۱۳۳۴ - صافی ۴

بو استاسیون میداننده بزهپسینی کوز یاشلریمزک
آره سنده روحزک بتون آتشیله سالاملايه جقدق؛
واونلر تون یکی افقلره حاقیردقدن صوکره
بزه، اوزرنده بیک وداع یاشی قورومش
مندیلارینی صاللايه جقلاردی...

فلاخ رفقی

افراسیاب کیمدر؟

محض اولان بوز قورد خرافه لرینی، ملی افسانه
شکلنده اک روحلی مجموعه لرده یازانلریمز،
بونلری بر معرفت صایدقلری حالده تورکلرک
حیات دینه و ملیه نی اعلا، تورکلرک فضائل
ذاتیه و عریقه نی احیا ایده جک تورک پیغمبرلری،
تورک قهرمانلری یازانلره خصومت اتمک غایبا
بونوک فضیلت بیلورلر.

بوکی سبب سز خصوصت لک کهنی ارشدیریلر.
سه بودورلو فضیلت، آثار شرقیه استناداً
تورکلرک مفاخره ملیه نی، مناقب مدنیه نی یازانلره
دکل، دوغرودن دوغرویه تورک عریقه عائد
بر عداوت، یا خود تورکلکک راجع بر جهالت
سککنده تبارز ایده جکدر.

تورکلری فکر آدیریلنلر، حسیا یو کسه لیلر
قانلرینه تورک وارلغی، روحلرینه دین برلکینی
تلقیح ایدنلر؛ بوز قورد خرافه لری کبی سروی
اولامان چین یالانلری دکلدر؛ بلکه تورک ملیت
کو کسندن بيشن حقیق تورک قهرمانلری،
تورک کلک کو کسندن ایریشن قوتلو یزکانلری در.

۴۰۹۱

حدودلری آتشیله چوریلن وطن، اونلری
بلکک یارین، بر باشقه تهلکک ایچون ایسته یه جکدی؛
اونلر تهلکک لره قارشى بزر امید ایدیلر. بلکه
بو آدیلر قومه قایللاشدقن صوکره دجله ايله
ایصالانه جتلر، وارضروم فازلری اوستنده
دوناجتلری. بلکه بر قاج هفته صوکره بزر
ینه بوراده، شام باغچه لرینک روزکارلری اوزایان

تاریخ

قبل الاسلام تورکلردن بيشن بک جوق
تاریخی قهرمانلریمز، قوتلو یزکانلریمز (۱)
واردرکه هر برینک یاد مناقبی، ذکر مفاخری
برد عالمدر.

بونلر باسقه ملت لک تاریخلرنده، افسانه
کتابلرنده بونوک موقعلر اشغال، بوجه مسندلر
احراز ایتدکلری حالده بزم تاریخلرنده - هر نه
حکیمه مبنی ایسه - اوافق بر ریه بوله میورلر.
بواقیانوی تورک قهرمانلرینک هر ری،
تورک ملت لک سجایای قدیمه نی؛ مزایای عریقه نی
کوستره جک قدر مهم، تورکلرک خصائل
فطریه نی، فضائل مردانه نی اثبات ایده جک
درجه ده متین اولدقلری حالده یکی مورخلریمزک،
یکی تورکچیلریمزک بردورلو نظر استحسانلری
جاب ایده میورلر.

تورکلری عرفاً چوروده جک قدر عادی،
عالمه قارشى قضا برحاله کتیره جک درجه ده کذب
(۱) یزکان : لقه بک هیز دیمکدر. غایت
ذکی و داهی آدماره اسکی تورکار یزکان دیشلر در.
یزکو، ذکا و دها معنسانه در.

اوطوردینی یزلی ، یادیغی ایشاری قوتلو
بیلدیلر . بویوک کوردیلر . بونلری کتابلرینه ،
یورکلرینک باشلرینه ، کوکلرینک درینلرینه
یازدیلر . آدی صویدن صویه ، بویدن بویه
نقل ایتدیلر . بوتون صویه پرستش ایدرک
خاقانیه تورکلری دیدیلر .

افراسیاب ، بعضیلریمزک ظن ایتدکلری
وجهله یونان اساطیری کی اشخاص موهمه دن
دکل ، اسکندر کی وارلق صاحبی برجھانگیر
ایدی . سلاله می ده ساقار کی ظلمتلره کیرمش
قانلر دکل ، عصر لرحه ماو اراء النهره حکم ایدن
خاقانلر کی حیاته ایرمش خانلر ایدی .

افراسیابک زمانی ، محارباتی ، قرداشی
رجالی و بونلرک قهرمانلقلری بوتون تفصیلاتیه
ایران شاعر مشهوری فردوسی ، شهنامه سنده
شاعرانه یازیور . افراسیابک دور سلطنتی ،
شهنامه نك بویوک برفصلانی تشکیل ایدیور .
افراسیابک ، حماسی تورانک حیاتی جانلی بر
صورته کوستریور .

بن ، بو مقاله ده شهنامه روایاتی یازاجق
دکلم . بلکه : اسکی تورکلرک افراسیابه ویردکلری
اهمیتی ایتدکلری قدر شناسقلاری عرض ایده جکم .
یونلری ده آکلايه بیلماک اینجون محمود کاشغرینک
(دیوان لغات الترک) ادلی اثرینی تبیع ایتک
لازم کلور .

بو اثرک برنجی جلدینه برکوز کزدیربلهلم .
قرق دوردنجی صحیفه سنده محمود کاشغرینک
« الب — الشجاع » دیدیکی رده شویقلری قید
ایدیکنه تصادف ایدرر :

الب ارتنکا الديمو ایسزآ ژون قلدیمو
اوذلك اوض الديمو امدی یرک یرتلور

ایشته بویه وجودلریله افتخار ایدلمک شایان
اولان تورک بویوکلرینی ؛ مرشدایماز ، دلیل
عرفانز اولان بویوک عربلر ، عرب لسانیه
یازلمش اولان کتابلرک بویوک تقدیرلر و ستایشلرله
یازدقلری ، بزم پیشگاه اذعانزه قویدقلری حالده
بزاونلره قارشى حالا بیکانه طورییورز ؛ یاخود
افسانلر ظن ایدیورز .

بو قهرمانلرک ، بویوکا نلرک اینجده هله ایکی
دانه سی واردرک بونلر باشقه ملتلرده ظمور
ایتدیلر حققلرنده بویوک رومانلر یازارلر ؛
اسکندر کی بویوک جهانگیر یازارلر : نجه دارلرک
تختی بیقارلردی .

بونلرک برنجیسی مقاله مزک عنوانی اولان
(افراسیاب) ؛ اینکجیسی ده آدی پیغمبرلر
اراسته مذکور اولان (جوصان) در . بونلرک
هر ایکسی ده تورکلکی اولوم دوشکندن قالد .
یرمش ، چین و ایرانی آلت اوست ایتش ،
بوتون آسیابه خاقان اوله جق قهرمانلقلر ،
بویوککلر کوسترمش ذاتلردر .

آنا شرقیه ، بونلرک هر ایکسی ده تورکلرک
اک بویوک رجالدن ، اک یارلاق ارنلرندن
صایدقلری حالده یکی تورکلرک اینجده بونلره
اینا نمایانلریمز ، سوله یلرده دوداق بوزنلریمز
بوق دکلدر .

حال بویوک : اسکی تورکلر ، بویه خودیلسند
اولدیلر . دایما بویوکلرینی بویوک بیلدیلر .
قهرمانلرینه بویوک قیقلر ویردیلر . قوتلوا نلرک
نلرینه پک درین حرمتلر ایتدیلر . بویوک ذات ،
خصوصیه افراسیابه اک بویوک قدر شناسقلاری
کوستردیلر .

اسکی تورکلر ، افراسیابک یاپدیردینی شهرلری ،

عائد اولدیغی اکلا دی. چونکه (تسکالبار) افراسیابک القاب مشهوره سندن بریدر .
ینه برنجی جلدک طوقسان دورنجی صحیفه .
سندده مؤلف مومی الیهک « اذلک - الزمان »
دیدیکی برده شو بیتلری کوریرز :

اذلک قمع کفر دی اردم ارغ سفر دی
نیج یغز تفر دی اردم بکی جرتلور

بو بیتلری تفسیر ایچون مؤلف شوبله تقریر
ایدیور « ضعف الزمان و قلت المناقب فالضعیف
والحال قوی لمفات امیر المناقب یعنی ن افراسیاب »
اسکی تورک شاعری دیور : « زمان ، ضعفه
دوچار اولدی . افتخار ایددهک منقبه لر آزادلی .
برطاقم زبونلر وادی اونودلشلر قوت بولدی .
چونکه افراسیاب کبی بونوک منقبه لر صاحبی
اولان برقهرمانی غائب ایدی . »

بو بیتلرده کوستریبورکه افراسیابک القاب سندن
بری ده (اردم بکی) درم بزم مؤلف ، بولقبندن
شو مرثیه نکه ده افراسیابه عائد اولدیغی اکلا دیور .
بیتلری او اولده تفسیر ایدیور .

اردم ، اسکی تورکجه مزده علم و ادب ، فضل
و مزیت کبی انسانلره زینت اولان منقبه معنانه
اولدیغی دیوانک برقاچ برنده مسطور در . اردم
لغی ، بزم لهجه مزه کوره (ایدام) اولدیغی ،
اردی برنده ایدی دیدیکمز کوسترمکده در .
ینه برنجی جلدک یوز الغش دورنجی
صحیفه سندده مؤلفک « بری برجا ایشدی - ای
عوت الذناب و غیرها » دیدیکی برده شو بیتلر
کوزولور :

الیشب ارن بورلیو یرتن یقسا اورلیو
تقرب اونی بورلیو سعتب کوزی ارتلور

بو بیتلرک معنایی آکلا تمق ایچون محمود
کاشغری شوبله دیور : « معناه امات الملک افراسیاب
وهل بقیت الدنیا العارمة الیذیه خالیة عنه وهل اخذ
الدهر ناره منه وانقم فالان يتصدع منه القاب اسفاً
على ملکه و غیظاً على الزمان »

اسکی تورک شاعری دیور : « آه! او قهرمان
زمان تورک پادشاهی افراسیاب اوله جکمی ایدی ؟
الچاق دنیا اوله بر خافاندن بوش قاله جقمی ایدی ؟
دوران ، او کبی بر قهر ماندن ده اوجنی ، انتقامی
آله جقمی ایدی ؟ حالا بنم یورکم - افراسیابک
زوال سلطنتنه تأسفدن ، زمانک بی و فالغته تأثر کدن -
یرتیلوب پارچه ، پارچه اولقمده در . »

شوبیتلرده افراسیابک آدی یوقدر . عجبا
محمود کاشغری ، بونی برده دن آکلادی دیه بر
سوال خاطره کمز دکلدرد . بوسوآلک جوابی -
اوجنجی جلدک ایکی یوزیمش ایکنجی صحیفه منه
مراجعت ایدم - در حال اکلا یه بیلیور .

بوراده محمود کاشغری شوبله یازیور .
« تسکا - الیر . وهو الذی یقتل الفیل . ویلقب
به کثیر فیقال تسکا خان و تسکا تکین و شباهه
و کان افراسیاب الملک عظیم المیزان یلقب (تسکاالب
ار) ای رجل بطل ذو قوة کالیر »

یعنی « تونکار - بیر دندکاری فیلی اولدورن
برجوان مفرسدر . چوقلری تونکا خان و تونکا
تکین کبی بونکله توصیف و تلقیب ایدیایر .
تورک خاقانی افراسیابک برلقی ده (تونکاالب ار)
ایدی . بیر کبی زورلو و قهرن برار دیمکدر »
ایشته شمعی جوابی اکلا دیق . محمود کاشغری
« الب ار تسکا الدیمو » مصرعنده افراسیابک
لقبی کوردی . بولقبندن مرثیه نکه افراسیابه

برائنده کیزلی طوزاق قوروب فرصت کوزه
توردی . صرمدنی بولدی . بکار بکنی طوزاغه
دوشوروب محو ایتدی . بوندن قاجقوله قور -
تولش یوقدر . بکار بکنی تعبیرله افراسیابی مراد
ایتمشدر . « بوندن اکلا یورزکه افراسیابک
برلقی ده سلطان السلاطین معانسه اولان (بکار
بکنی) در .

اوجنجی جلدک اوتوز برنجی صحیفه سنده
مؤلفک «خج ار - الرجل السی الحال الضعیف»
دیدیکی برده شو بیتلری کوریرز .

اذلک ارغ کفردی خج یشعر تقر
اردن باشقردی اژون بکی جرتلور
مؤلف شویله تفسیر ایدیور: «ضعف الزمان
وقوی الحامل الضعیف وفرغ اهل الزمان
من المناقب بغوت امیرالدنیا یعنی به افراسیاب»
یعنی اسکی تورک شاعری دیورکه: «زمان،
دوجار ضعف اولدی. زبون و کوتو آدملر قوت
بولدی. دنیا پادشاهک و قایلله آرتق افتخار
ایدیه جک انسانلر قالدی. دنیا بکی تعبیرله
افراسیابی مراد ایدیور» بویتلر کوسر بیورکه
افراسیابک برلقی ده (اژون بکی) در . اژون
آجون: دنیا دیمکدر .

ینه اوجنجی جلدک یوز اونجی صحیفه سنده
«قاز - اسم بنت افراسیاب وهی التي بنت بلدة
قزوين واصله قاز آینی ای ملقب قاز . لانها
كانت تسكن ثمة وتلب وكذلك بلدة قم لان قم
بلدة ترك الرمل وان بنت افراسیاب هذه كانت تعبد ثمة
وتألفها»

بوعبارده دن صوکرده «لان اباه (تنگالبار)
وهو افراسیاب مدینه مرو بعد مانی طهمورث
القهنتدز بنائما ثمة سنین» عباره لرینه تصادف اولونور .

شو بیتلرک معناسی اکلتمق ایچون مؤلف
شویله ایضاح ایدیور: «عوى الرجال عواء الذئاب
اسفا على افراسیاب وتمزق الجريان بعويل معه
وتأزه يصفرون كصفير المغنى ويبكى حتى يغطي
الدمع عينه»

یعنی اسکی تورک شاعری دیورکه: «ارلر،
افراسیابک ضیاعنه تأسف و تاترلرندن قورتلر
کچی اولشه رق اغلا دیلر . یاقلرینی فریاد ایدرک
بیتر دیلر . یوریلر ، مغیلر کچی یوکسک سسله
باغریلر دیلر . او قدر اغلا دیلر که کوز یاشلری
کوزلرینی قاپادی .»

ینه برنجی جلدک ایکی یوز سکان سکزنجی
صحیفه سنده (کند) لغتی ایضاح ایدرکن مؤلف
شویله یازیور «کند - البلد ومن يقال لكاشغر
اردو کند الی بلاد الاقامة لان افراسیاب کان یقیم
بها لطیب هوائها»

یعنی «کند - شهر دیمکدر . افراسیاب ،
لطافت هواسنه بناء کاشغر شهرنده اقامت
ایلدی بکندن بورایه اقامت شهری معانسه (اردو کند)
دینور .» بوعبارده ، افراسیابک اقامتگاهنی
کوسر بیور .

ایکنجی جلدک یوز سکان دوردنجی صحیفه -
سنده مؤلفک «اراعت قرتادی - ای ولدت
المرأة» دیدیکی برده شو بیتلر تصادف ایدرزه .
اذلک یرغ کزنی اغری ترق اژنی
بک لاریکن اژنی قجاقلی قرتلور

بویتلری مؤلف ، شویله تفسیر ایدیور:
«ان الزماته ارتقت فرصة بمدت حبها لهما مدسوة
تحت الارض حتى اضلت امیر الامراء کانه اراده
افراسیاب فکیف یخو منه بالهرب»

یعنی اسکی تورک شاعری دیورکه: «زمانه،

برخاقان اولمق اوزده طائیشلر؛ افراسیابک وارلغه بویوک اهمیتلر و یرمشلر؛ پارلاق قبلرله توصیف ایدهرک وجودیله افتخار ایتشلردر.

تورککله افراسیابی، یونانیلرک هرکولی، اغانمونی کی خیالی دکل، ایرانیلرک فریدونی، نوشروانی کی تاریخی برخاقان ایدی. بک جوق قبلری ایچده تنکالبار، اجون بکی، اردم بکی، بکاربکی کی قبلری مشهور ایدی.

شوخالده مادامکه شولقبلرک هیچ بری ده افراسیابک آدی دکلدر. افراسیاب لفظی ده ایران قیافته کیرمش، تورکجه به بکزر شکلی یوقدر. عجباً افراسیابک تام تورکجه آدی ندر؛ صونی، هانکی تورک اویمناغه ایریشیر؛ خاقانلی هانکی عصره تصادف ایدر؟

شواج سؤالک هر بری، تاریخیایک مهمدر. بونلرک هر برینه ویریهلجک جوابلر، نهدر علمی، نهدر وثائقه مستند اولورسه اونستده افراسیابی افسانه لکدن، خیالی قهرمانلر صرمدن چیقارتیر؛ تورک وارلغه، تورک خاقانلرینه مخصوص اولان (آلتاشین) یعنی آلتون تحت اوزرینه اوطورتیر.

برنجی سؤال - افراسیابک تام تورکجه آدی ندر؟ بوسؤالک جوابی افراسیابک لفظنده آرایه جغز. اصول تعریب و تعبیجه واقف اولانلرجه بولفظک دلالت ظاهر یسندن افرا-سیابک تورکجه آدی (برس آلب) اولدیغی استخراج اتمک زور برشی دکلدر.

شوخالده افراسیابک آدی (برس) در. کندیسکی بک یکیت و غایت جسور اولدیغدن صوکرده دن آدینک آخرینه (آلب) صفی علاوه ایدیله رک (برس آلب) دینمشد برس تورکجه.

دها صوکره «ینکنده وهی کانت دزد دین ای مدینه و قلعه من نحاس لشدتها وهی قرب مدینه بخارا قتل بخارا قتل فیها زوج قازده بنت افراسیاب المسمی سیاوش فالجوس یاتونها کل سنته یوماً و یبکون حول مقتله و یعترن العتار و یصبون دمها علمادن هکذا دأبهم» عبارده سی ده کورولور.

یعنی وقاز - افراسیابک قیزی آدیدر. قرون بلده سنی بنایدن بو (قاز) در اصلی قازاوی (۱) در. چونکه بوراسی، قازک ساکن اولدیغی و اوینادیغی یر ایدی. قم بلده سنی ده بنایدن ینه بو (قاز) در. قم، تورک دیلنده قوم معناسته در. افراسیابک بوقیزی، بوراده آوه کیدر و الف ایدردی. چونکه بوقیزک باباسی تنکالبار - که افراسیابدر - مرو شهر کی طهمورثک بناسدن اوچیوز بیل صوکره بنا ایتشد.

«ینکنده، بخارا قربنده برشهر و قلعه ایدی که غایت محکم اولدیغدن دزدوین، یعنی باقیر قلعه دینوردی. (۲) قاز بنت افراسیابک زوجی اولان سیاوش، بوراده مقتول اولقله محبوبیلر بیلده بر دفعه بو شهره کلوب قتل ایدیلن رک اطرافنده آغلا یه رق ماتم یاپارلر. قربانلر کسوب سیاوشک قانی اوزرینه دوکرلر. عادتلی قانلری بویله در.»

دیوان لغاتک شو قیودندن اکلاشیلورکه اسکی تورکلر، افراسیابی موهوم بر قهرمان اوله رق دکل، توران ایلنه موجود و مشخص (۱) تعلیه باقیر یسه اصلی (قازاین) اولسی دها مناسب اولور. چونکه این، مسکن معناسته در قاز بوردی دیمک اولور. (۲) ینکنده، بوتعریفه کوره (بیکنده) شهر مشهوری اوله جقدر.

قتلی حقننده وقایع و اخبار وارد کرده بونلرک
همیسه ده ابن المقفعک اسکی فارسیدن عربیه
نقل و ترجمه ایسدیکی (کتاب الیکتکین) ده
مشروحدر . بو کتابی ، اخبار اسلاف و سیر
ملوک ایرانی حاوی اولدیغندن دولایی ایرانیلر
نظم ایتمشلردر »

مروج الذهبک شو عباردهسنده افراسیابک
آدی (فراسیات) شکلنده کوریلور . شهنامه
فردوسینک مأخذی ده توران ایله ایرانک وقایع
و محاربات قدیمهسنی جامع اولان کتاب الیکتکین
اولدینی بو کتابی ده ابن المقفع خلیفه مأمون
دورنده ترجمه ایسدیکی اکلاشیلور . ایلککتکین
کتابی اسکی تورکلرک تاریخ مدنیکی و کتاب
موجودیتی ایدی . بو کتابک اصلی امیر قتیبه و
ابومسلم خراسانی کی قوماندانلرک محارباتنده
دوچارضیاع اولدینی ابورحمانک قیدندن مستبان
اولور . مسعودی ، بو کتابی تذیل ایدهرک
(الکتاب الاوسطه) آدی بر اثر یازدیغنی
سویلیور .

مسعودی ، بالاده یازیلان عباردهسینک بر
قاج عحیفه اشاعیلرنده شویله دییور : « وقد ذکران
منو شهر حین انهزم من حروب فراسقان التریکی
وقد وطی العراق وغلب علی الاقالیم فهرب الی ارض
الترک »

بو عباردهده افراسیابک آدی (فراسقان)
شکلنده یازیلش اولدینی کورولمکدهدر . دیگر
یرلرنده بوتون همزهسز اولهرق فراسستان ،
فراسیاب ، فراسات شکللرنده کورولمکله تصحیفاته
اوغرامش اولدینی شبهه سزدر . مسعودینک
هم حالده همزهسز یازمسی ، کتاب الیکتکینی
کورمش اولدیغنه کوره صحته یاقیندر .

مزده عربلرک فهد دیدکلری و بزم حالا پارس
دیدیکمز ، ارسلاندن اوفاق و غایت مفترس بر
حیوانک آیدر .

افراسیاب تعیری ، ایشته بو (برس آلب)
آدندن تعجیم ایدلش بر شکل ایرانیدر . جسور
و پهلوان (برس) دیمکدر . تورکلر ارالسند
(برس خان) وسیحونک یوقاریسند اوطوران
تورکلرک دیلنده (برس قان) دیمکله مشهوردر
برسقان شکلنده یازلمقدهدر .

بونی اثبات یاخود تأیید ایچون ایکی اصلی
تبع ایدلم . برنجیسی افراسیابک آدی ونسینی
تصحیح ایدن آثار عربیه یی ، ایکنجیسی ده
افراسیابک بنا ایدهرک کندی آدیله اشتهار ایدن
آثار مدنییه یی تحری و تالیق ایدلم ، افراسیابک
آدی (برس آلب) اولدینی نتیجهسنه واصل
اولورز .

فضای مورخیدن علی بن مسعود المسعودی
(مروج الذهب) آدی اثر مشهورینک باش
طرفلرنده ملوک ایران و تورانی تفصیل ایسدیکی
صردهده شویله یازیور :

« وللفرس فی قتل فراسیات و کیفیه قتله
وحروبه و ماکان بین الفرس والترک من الحروب
والغارات و ماکان فی قتل سیا وخن و خبر
ستم بن وسقان وهذا کله مشروح فی الکتاب
المترجم بکتاب الیکتکین ترجمه ابن المقفع بالفار
سیه الاولى الی العربیه وهذا کتاب نظمه الفرس
لما قد تضمن اسلافهم و سیر ملوکهم »

یعنی « ایرانیلر ایچون افراسیابک قتلی
و کیفیت اعدامی و محارباتی ، ایران ایله توران
اراستده جریان ایدن حروب و غاراتی ، سیا وخن
(سیاوش) ایله ستم بن وسقان (دستان) ک

اسم ولدافراسیاب وهو الذی بنی مدینة برسقان
وهی مدینة منها ابو محمود جلد ۳ صفحه ۳۰۸
دیور. برسقان لفظتک افراسیاب اولادینه علم
اولدیغنی، برسقان شهرینی بایدیردیغنی ومؤلفک
پدری ده بوشهرده وجوده کلدیکی تصریح
ایدیور.

بعدالاسلام ماوراءالنهرده حکومت ایدن
فراخیلر ایله آسیایه حاکم اولان سلجوقیلر،
ایشته بوسقانو تورکرلرندن، یعنی افراسیابک
اولادندن اولدیغنی افراسیابک برقرمان خیالی
اولدیغنه وادینکده (برس قان) اولدیغنه ایکی
شاهد معظمدر.

تورک خاقانلرینک پاتخت ایدنکدری رلره
تورکرلک (کات) لفظی علاوه ایدنکدری مشهوردر.
اخیسیکات، باراکات، سانیسات، سکیجکات،
نویاکات کی. بوشهرلره عربلر اخیسیکت،
بارکت، سانکت، سیکست، نواکت دیمشدر.
شو اسمی بلاد مشهوردن اکلایلیورکه
اخیسیکت ایله بارکت، قارلوق خاقانلرندن (اوخشو
خان) ایله (باراخان) ک، سانکت ایله سیکست
برسقانو خاقانلرندن «سانی خان» ایله «سیکچ
خان» ک، و نواکت ده تیپانلو خاقانلرندن (نویا
خان) ک پاتختیدر.

ایشته بونلرکی سیحونک یوقاریسند موجود
اولان (برسکات) شهری ده مشهور (برس خان) ک
یعنی افراسیابک پاتختی اولمش، صوکره تعریب
ایدیلرک (باراکت) دیمشدر.

دیوان لغاتک بالاده کی قیدینی مؤید اوله رق
ابو بکر منصور البرسخی (تاریخ بخارا) آدی
اثرنده دیورکه: «بخارا شهرینک اساسی اولمق

ابوالقاسم فردوسی ده شهنامه سنده بوتون
همزه ایله (افراسیاب) شکلنده یازیور. ای
تدقیق ایدیلیرسه همزه نی فردوسینک علاوه
ایتدیککی آکلایلیلر. چونکه: افراسیاب؛
همزه سز اوله رق شهنامه نک وزنه اصلا اویماز.
فردوسی - شهنامه نی مطالعه ایدنلره معلوم.

مدرکه - شهنامه سنده برکوه برنده ابرکوه،
نوشروان رینه انوشیروان، یاشاه برنده ایشاه
دیمش و همزه سز اوله رق بونلری وزنه صغیرده.
مهمشدر. شهنامه نک بوقیدی شایع اوله رق
(افراسیاب) شکلی ده ازاده شهرت قازامشدر.

مروج الذهب کی آثار عربیه ده شو اشکال
مختلفه ایچنده فراسقان، برسقان تورکجه ندن
معرب، فراساب ایله فراسیاب ایسه برس آلب
شکلندن معجم اولوب دیگر اشکال مختلفه نک
محرف اولدیغنده اصرار ایدیله بیلیر.

چونکه افراسیابک آثار مدنیه سی بواصراری
برحقیقت شکلنده تأیید ایتکده در. تاریخ
بخارا، معجم البلدان، دیوان لغات ترک کی
مؤلفات مشهوره نک دلاتلرندن اکلایورکه
افراسیاب دینلن برس خان، بخارا جوارنده
بیکندایله برسخان، خراسنده (باری، مرو)،
سیحونک یوقاریسند (برسکات، باراسکان)
و (برسقان، برسقان) شهرلرینی بنایتمشدر.

بوشهرلرک ایچنده برسخان، برسقان،
باراسکات شهرلری، کندی آدیله مشهور اولدیغنی
بونلرک الفاظی کوسرتمکده در. تورکرلر اسنده
برسقانلور، تماماً افراسیابک اولادی اولمق
اوزره مشهوردر.

محمود کاشغری، دیوان لغاتنده «برسقان-

اوزره شمديكي بخارانك جوارنده افراسياب ،
برقصبه بنا ايتمدي « ياقوت حموي ده معجم -
البلدانده بوقصبه بني بخارايه ايكي ساعت قدر
قرب مسافده (ريستان) آدلي برکوي اوله رق
کوستريبور .
شواستدلالانك جمله سي ده شهادت ايدييورکه
افراسيابك تام تورکجه آدي شهزاده لکي زماننده

۱۲۸ ربيع الآخر ۳۳۶ و ۲۵ کانون ثاني ۳۳۴

اماسيه لي

صبيح مسام اليه

شرق عالمندن

روسيله كي مسلماندر

روسيله جريان ايدين احوال - طبيعي ايله - نظر دقتزي روسيله ساکن ميليونلره تورک قارداشليزمه
طوغرو جلب ايدييور . بونلرک وضعيتلري ، وجريانلره فارشي آلهيله چکري طوري ، روسيله ده كي انقلابه
نه قدر اشترک ايتديکاري مليت مسئله سي بونجه مذاکره اولندي و روس انقلابك همان روحني تشکيل
ايتديكي بر زمانده بو حالدن نه درجه يه قدر استفاده ايدهيله چکاري خلاصه روس انقلابك روسيله ده كي
تورکلر اوزرينه نه صورتله و نقدر تاثير ايده بيلديکني آکلامق بزم ايچون ضروريدر . ايشته بو احتياجي تظمين
ايچوندرکه روسيله ده كي تورکلر حقنده برقاچ مقاله نشر ايتکي مناسب کوردک .

آزال کولي آراسنده بحر خزر ايله چين و افغانستان
حدودي مياننده وسپيريانک بعض محللارنده -
ساکن اولانلردر . قفقاسيانک شمالي ايله وولغا
حوزه سنده ساکن اولانلر ايسه - باشقه ملتله
ايله محاط و بعضي قضالرده اکثرتي تشکيل
ايدييورلر سده - عموميت اعتباريله اقليتي تمثيل
ايله يورلر .

يکرمي بش سنه اوله قدر - بتون بومسلمانلر -
يک ديکرندن بيخبر ، سياسي واجتماعي حياتدن
محروم ، صرف ديني مسئله لر ايله امرار وقت
ايدهرک کچيورلردی . جامعلرک حوليلرينه
صيفينمش مکتب و مدرسه لراسکي اصول تدريسي
تعقيب ويکي علوم وفتونه تماماً بيکانه ايديلر .
مطبوعات نامنه ميدانده - قريمده هفته ده برکوه

پتربورغدن يا کويه ، باکودن سيريانک
ايچ طرفلرينه وچينک حدودينه قدر اوزايان
واسع مسافده مختلف قوملر ودينلر ايچنده
ياشايان مسلمانلرک عددني فکر مخصوص اوزرينه
ترتيب اولمش رسمي روس ايستانستقلري بيله
اون سکر ميلیوندن دون عد ايتيورلردی . فقط
اعظامم ايتکسزين بز بوعددی يوزده قرق
تريد وروسيله ده كي مسلمانلرک مجموعني يکرمي ،
اوتوز ميلیون آرهنده عدايده بيليرز : بونلردن
يوزده سکسان بشدن طقسانه قدری تورکدرلر .
فقط بوتورکلرک کافه سي محيط اعتباريله عيني
جالده دکدرلر . ساکن اولدقلري برلرده کتله
حالنده ياشايهرق اکثرتي تشکيل ايدنلر - قفق
سيه نك جنوبنده وشرقنده ، اورال نهري ايله